

სასჯელის ინდივიდუალიზაციის პრინციპის მნიშვნელობა სასჯელის შეფარდების პროცესში

თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლე, დოქტორანტი, *იზა კელენჯერიძე*,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

I. შესავალი

თანამედროვე სისხლის სამართლის თეორიასა და პრაქტიკაში სულ უფრო მეტს საუბრობენ სასჯელის ინდივიდუალიზაციის პრინციპზე, როგორც სახელმძღვანელო პრინციპზე სასჯელის შეფარდებისას. მიუხედავად იმისა, რომ კანონმდებელი სისხლის სამართლის კოდექსის¹ სხვადასხვა ნორმებით არეგულირებს სასჯელის დანიშვნის დროს გასათვალისწინებელ სავალდებულო თუ დისპოზიციურ საფუძვლებს, პრაქტიკაში მაინც არის საკითხები, რომლებიც ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში მოითხოვენ ინდივიდუალურ მიდგომასა და გადაწყვეტას.

სსკ-ის 53-ე მუხლში მოცემულია სასჯელის დანიშვნის ზოგადი საწყისები, სადაც ნათქვამია, რომ სასჯელის დანიშვნის დროს სასამართლო ითვალისწინებს პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელ და დამამძიმებელ გარემოებებს, კერძოდ, დანაშაულის მოტივსა და მიზანს, ქმედებაში გამოვლენილ მართლსაწინააღმდეგო ნებას, მოვალეობათა დარღვევის ხასიათსა და ზომას, ქმედების განხორციელების სახეს, ხერხსა და მართლსაწინააღმდეგო შედეგს, დამნაშავის წარსულ ცხოვრებას, პირად და ეკონომიკურ პირობებს, ყოფაქცევას ქმედების შემდეგ, განსაკუთრებით – მის მისწრაფებას, ანაზღაუროს ზიანი, შეურიგდეს დაზარალებულს.

ისმის კითხვა: როგორ გვესმის სასჯელის პროპორციულობა და რამდენად შესაძლებელია იგი სრულად იქნეს რეალიზებული მოსამართლის მიერ ამა თუ იმ საქმეზე განაჩენის დადგენისას?! სასჯელის პროპორციულობას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს სამართლებრივი სახელმწიფოს ჩამოყალიბებისთვის, ვინაიდან სასჯელს გააჩნია სოციალური კონტროლის ფუნქცია, რომელიც საზოგადოების

ერთ-ერთი მოთხოვნებია.² აღნიშნულ სტატიაში მიმოვიხილავ სასჯელის შეფარდების პროცესში სასჯელის ინდივიდუალიზაციის პრინციპის მნიშვნელობას ადამიანის უფლებების დაცვისა და მართლმსაჯულების ეფექტურად განხორციელების კუთხით.

II. სასჯელის ინდივიდუალიზაციის ცნება, მიზანი და ფარგლები

საქართველოს კონსტიტუციის მე-17 მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად: დაუშვებელია არაჰუმანური სასჯელის და სასტიკი სასჯელის გამოყენება, რაც სასჯელის პროპორციულობის პრინციპის კონსტიტუციურსამართლებრივ მნიშვნელობაზე მეტყველებს, ვინაიდან იგი ადამიანის ღირსების დაცვას უკავშირდება. აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ აღნიშნული უფლება არ შეიძლება შეიზღუდოს ქვეყანაში საგანგებო, საომარი ან რაიმე ვითარებაში და იგი აბსოლუტურ ხასიათს ატარებს.

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მესამე მუხლის თანახმად, ადამიანის წამება, არაადამიანური თუ დამამცირებელი დასჯა ან მასთან მოპყრობა დაუშვებელია.

სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 259-ე მუხლის თანახმად, განაჩენი უნდა იყოს კანონიერი, სამართლიანი და დასაბუთებული, ხოლო ამავე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, სასამართლოს განაჩენი სამართლიანია, თუ დანიშნული სასჯელი შეესაბამება მსჯავრდებულის პიროვნებას და მის მიერ ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმეს. აღნიშნული ნორმა ცხადყოფს სასჯელის ინდივიდუალიზაციის პრინციპის მნიშვნელობას სასჯელის შეფარდების პროცესში. ამ მხრივ, მნიშვნელოვანია ის, რომ გარდა ქმედების სწორი კვალიფიკაციისა

¹ ტექსტში სისხლის სამართლის კოდექსი შემოკლებულია, როგორც სსკ.

² Meier, Bernd-Dieter, Strafrechtliche Sanktionen, 4. Auflage, 2015, S.1.

ანუ სუბსუმციისა და მტკიცებულებების აშკარა, დამაჯერებელ და რელევანტურ ხარისხში შეფასებისა, პროვენებისთვის დანიშნული სასჯელი სრულად უნდა შეესაბამებოდეს სსკ-ის 53-ე მუხლის მოთხოვნებს და არ ქმნიდეს ზედმეტად ლმობიერი ან პირიქით – ზედმეტად მკაცრი განსჯის შთაბეჭდილებას.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ხაზს უსვამს თავის გადაწყვეტილებებში განაჩენის დასაბუთებულობის მნიშვნელობასა და სასჯელის ინდივიდუალიზაციის პრინციპს. საქმეზე *AJDARIĆ v. CROATIA*³ ევროსასამართლომ დაადგინა დარღვევა განაჩენის არასაკმარისი დასაბუთებულობის გამო, რამდენადაც სასჯელის შეფარდებისას დარღვეული იყო ინდივიდუალიზაციის პრინციპი და მსჯავრდებულს შეეფარდა ორმოცწლიანი თავისუფლების აღკვეთა; პროპორციულობის პრინციპის მნიშვნელობაზე მითითებებს ვხვდებით ევროკავშირის სასამართლოს გადაწყვეტილებებშიც, რომლის მიხედვითაც, კავშირის წევრ სახელმწიფოებში სამართალდამრღვევებისთვის დაწესებული სანქციები უნდა იყოს სამართალდარღვევის სიმძიმის პროპორციული⁴ და მძიმე სანქციები არ უნდა იქცეს ქვეყანაში თავისუფლად შემოსვლის და ქვეყნის შიგნით ცხოვრებისთვის ხელშემშლელ ფაქტორად. პროპორციული სასჯელის მნიშვნელობაზე საუბარი ევროპის კავშირის ძირითადი ქარტიის⁵ 49-ე მუხლის მე-3 ნაწილში, რომლის მიხედვითაც „სასჯელის სიმძიმე დანაშაულის არაპროპორციული არ უნდა იყოს.“ თანამედროვე სისხლის სამართლის თეორიაში სულ უფრო მეტადაა შესამჩნევი მზარდი ტენდენცია სასჯელის მიზნების მნიშვნელობის განსაზღვრისთვის, ჩადენილი დანაშაულის პროპორციული სასჯელის შეფარდებიდან პრევენციაზე დაფუძნებული სასჯელის თეორიის სასარგებლოდ საკითხის გადაწყვეტისა, სადაც ჩადენილი დანაშაულის პროპორციულობის პრინციპი მხოლოდ ლიმიტირებული და არა განმსაზღვრელი,

ფუძემდებლური ფუნქციითა შემოფარგლული.⁶

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შეგვიძლია ჩამოვყალიბოთ სასჯელის ინდივიდუალიზაციის პრინციპის ცნება. აღნიშნული პრინციპი გულისხმობს ჩადენილი ქმედების საშიშროების, ბრალის ხარისხის, დანაშაულის შემამსუბუქებელ და დამამძიმებელ გარემოებათა შეფასების, ბრალდებულის პროვენების და სხვა მნიშვნელოვან გარემოებათა გათვალისწინებით, მკაცრად ინდივიდუალიზებული, სამართლიანი სასჯელის შეფარდებას. იგი მკაცრად გამორიცხავს ფორმალურ მიდგომებს სასჯელის დანიშვნის დროს, რამდენადაც გულისხმობს სასჯელის პერსონიფიცირებას ყველა ცალკეულ შემთხვევაში სსკ-ის 53-ე მუხლიდან გამომდინარე.

2015 წელს საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ სპეციალური კომისიის მეშვეობით, რომელშიც შედიოდნენ როგორც მოსამართლეები, ისე სამეცნიერო წრეების წარმომადგენლები და საერთაშორისო ორგანიზაციების მონვეული სპეციალისტები, შეიმუშავა სახელმძღვანელო წინადადებები სისხლის სამართლის საქმეზე განაჩენის ფორმის, მისი დასაბუთებულობისა და ტექსტის სტილისტიკური გამართულობის თაობაზე, სადაც მოცემულია გარკვეული რეკომენდაციები იმის შესახებ, თუ რა გარემოებები უნდა მივიღოთ მხედველობაში პასუხისმგებლობის შემსუბუქებისა თუ დამძიმების თვალსაზრისით და ა. შ. როგორც წესი, განზრახი დანაშაულისათვის წარსულში ნასამართლობა პასუხისმგებლობის დამამძიმებელ გარემოებას წარმოადგენს⁷, თუმცა სასამართლო პრაქტიკაში არის შემთხვევები, როდესაც პირი წარსულში არ

³ *AJDARIĆ v. CROATIA*, განაცხადი №20883/09, ECtHR, 2012 წლის 4 ივნისის გადაწყვეტილება, ხელმისაწვდომია ვებ-გვერდზე: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-107989>.

⁴ *Ambos, Kai*, Internationales Strafrecht, 3. Aufl., München, 2011, S. 490-491.

⁵ ევროპის კავშირის ძირითად უფლებათა ქარტია მიღებულია ევროპის კავშირის მიერ 2000 წლის დეკემბრის ნიცის სამიტზე.

⁶ *Zipf, Heinz*, Strafzumessung, 1977, S. 46; *Maurach, Reinhold/Zipf, Heinz*, Strafrecht Allgemeiner Teil 1: Grundlagen des Strafrechts und Aufbau der Straftat, 8. Auflage, 1992, § 7, Rn. 16; *Maurach Reinhart/Gössel Karl-Heinz/Zipf, Heinz*, Strafrecht Allgemeiner Teil 2, 8. Auflage, 2014, § 63, Rn. 1; *Schünemann, Bernd*, Grundfragen des modernen Strafrechtssystems, 1984, S. 158 ff., 187; *Rudolphi, Hans-Joachim*, in: Schünemann, Bernd, Grundfragen des modernen Strafrechtssystems, S. 70 ff.; *Roxin, Claus*, Strafrecht Allgemeiner Teil 1, Grundlagen. Der Aufbau der Verbrechenslehre. Gebundene Ausgabe – 12, 2005, § 3 Rn., 36 ff.

⁷ იმ შემთხვევაში, როდესაც ესა თუ ის გარემოება ქმნის ქმედების შემადგენლობას და წარმოადგენს მის დაწერილ (პოზიტიურ) ნიშანს, იმავე გარემოებას, სსკ-ის 53-ე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, ვერ მივიღებთ მხედველობაში პასუხისმგებლობის დამძიმებისა თუ შემსუბუქების დროს.

ყოფილა ნასამართლევნი, თუმცა მის მიერ ჩადენილი დანაშაული იმდენად მძიმე და შემზარავია, რომ სასჯელის შემსუბუქების არავითარი საფუძველი არ არსებობს. აღნიშნულის საილუსტრაციოდ მოვიყვან თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2010 წლის 21 ივნისის განაჩენს⁸ – მამა-შვილის რ. შ.-სა და ზ. შ.-ს მიმართ, სსკ-ის 137-ე მუხლის მე-4 ნაწილით (გაუპატიურება იმისა, ვისაც არ შესრულება 14 წელი) და 138-ე მუხლის მე-4 ნაწილით (სექსუალური ხასიათის ძალმომრეობითი მოქმედება იმის მიმართ, ვისაც არ შესრულება 14 წელი) გათვალისწინებული დანაშაულების ჩადენის გამო.⁹

განაჩენის თანახმად ირკვევა შემდეგი: 1966 წელს დაბადებულმა რ. შ.-მ არაერთხელ გააუპატიურა საკუთარი 13 წლის ქალიშვილი – ნ. შ. და ასევე მის მიმართ ჩაიდინა სექსუალური ხასიათის ძალმომრეობითი მოქმედება გაუკუღმართებული ფორმით. იგივე ქმედებები 13 წლის არასრულწლოვანი დის მიმართ ჩაიდინა 1992 წელს დაბადებულმა ზ. შ.-მ. აღნიშნულის შედეგად, ნ. შ. დაორსულდა და გააჩინა ბავშვი. ლ. სამხარაულის სასამართლო ექსპერტიზის ბიუროს მიერ ჩატარებული დნმ-ის კვლევით კი დადგინდა, რომ ბავშვის მამა იყო დაზარალებულ ნ. შ.-ს ძმა – ზ. შ.

2010 წლისთვის მოქმედი ნორმების თანახმად, დაზარალებულის მამას – რ. შ.-ს 137-ე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად მიესაჯა 18 წლის ვადით თავისუფლების აღკვეთა, ხოლო 138-ე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, ასევე 18 წლის თავისუფლების აღკვეთა. დანიშნული სასჯელები შეიკრიბა სრულად და რ. შ.-ს საბოლოო სასჯელად დაენიშნა 30 წლის ვადით თავისუფლების აღკვეთა, ხოლო ძმას, ზ. შ.-ს, ვისგანაც დაორსულდა 13 წლის არასრულწლოვანი, საბოლოო სასჯელის სახით შეეფარდა თავისუფლების აღკვეთა 13 წლით და 6 თვის ვადით, ვინაიდან იგი განაჩენის გამოტანის მომენტიდან იყო არასრულწლოვანი და მის მიმართ დანიშნული სასჯელები შემცირდა 1/4-ით. მართალია ამ საქმეში ბრალდებული არცერთი პირი არ ყოფილა წარსულში ნასამართლევნი, მაგრამ რთულია ამ გარემოებამ რაიმე მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინოს საბოლოო სასჯელის შეფარდებაზე სასჯელის შემსუბუქების კუთხით.

⁸ განაჩენი ხელმისაწვდომია სასამართლოს არქივში.

⁹ იგულისხმება 2017 წლის 1 ივნისამდე მოქმედი რედაქცია.

ქართულ სისხლის სამართლის პრაქტიკაში არის შემთხვევები, როდესაც სსკ-ის ერთი და იმავე მუხლით ბრალდებულ პირებს სხვადასხვა ზომის სასჯელი ეკისრებათ. ამავე დროს სასამართლოს მიერ დადგენილი სასჯელიდან არ ჩანს, თუ რატომ შეეფარდათ ასეთ დამნაშავეებს სასჯელის სხვადასხვა ზომა. *ალექსანდრე იაშვილი* სასამართლო პრაქტიკის შესწავლის საფუძველზე მიუთითებს, რომ „სასამართლო პრაქტიკაში საკასაციო საჩივრებში მსჯავრდებულს არაერთხელ დაუფიქსირებია პოზიცია, რომ დანაშაულში თანამონაწილე მეორე პირს შეეფარდა უფრო მსუბუქი სასჯელი, ხოლო მას – გაცილებით მძიმე.“¹⁰ იგი ამბობს, რომ უმრავლეს შემთხვევაში ერთსა და იმავე საქმეზე განსხვავებული სასჯელის დაკისრებას აქვს მყარი სამართლებრივი საფუძველი და ემყარება სასჯელის ინდივიდუალიზაციის პრინციპს, თუმცა განაჩენში თუ არ არის ასახული ეს საფუძველები და იგი დაუსაბუთებელია, გაურკვეველი რჩება, თუ რამ განაპირობა მოსამართლის მიერ ამგვარი გადაწყვეტილების მიღება.¹¹ ისრაელის უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარე, გამოჩენილი იურისტი და წარსულში პრემიერ-მინისტრის აპარატის იურიდიული მრჩეველი *აარონ ბარაკი* ამბობს, რომ მოსამართლის არჩევანი განისაზღვრება მისი სამოსამართლო ფილოსოფიით, რომელიც არის მისი გამოცდილება და მსოფლმხედველობის პროდუქტი.¹²

იურიდიულ ლიტერატურაში მითითებულია, რომ თავისუფლების აღკვეთის ხანგრძლივი ვადა, თავისთავად არ არის არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობა, მაგრამ როგორც ქ-ნი *ევა გოცირიძე* საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარში აღნიშნავს: თუ მსჯავრდებულისთვის მისჯილი თავისუფლების აღკვეთის ვადა აშკარად უსამართლო და ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმის დისპროპორციულია, ადგილი აქვს არაადამიანურ და დამამცირებელ მოპყრობას, რაც არღვევს მე-

¹⁰ *იაშვილი, ალექსანდრე*, წიგნში – სახელმძღვანელო წინადადებები სისხლის სამართლის საქმეზე განაჩენის ფორმის, მისი დასაბუთებულობისა და ტექსტის სტილისტიკური გამართულობის თაობაზე, 2015, გვ. 212, 213.

¹¹ *იაშვილი, ალექსანდრე*, წიგნში – სახელმძღვანელო წინადადებები სისხლის სამართლის საქმეზე განაჩენის ფორმის, მისი დასაბუთებულობისა და ტექსტის სტილისტიკური გამართულობის თაობაზე, 2015, გვ. 212.

¹² *Aharon, Barak*, *Judicial Discretion*, Yale University Press, 1999, p. 435.

17 მუხლით დაცულ ადამიანის ღირსებას და სხვა უფლებებს¹³.¹⁴

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს შეფასებით, „აშკარად არაპროპორციულ სასჯელებს, რომლებიც არ შეესაბამებიან დანაშაულის ხასიათს და სიმძიმეს, არა მარტო აქვთ მიმართება სასტიკი, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობისა და სასჯელის კონსტიტუციურ აკრძალვასთან, არამედ არღვევენ კიდევ ამ კონსტიტუციურ დანაშაულს. მაშასადამე, „იმისათვის, რომ შესაძლებელი იყოს სასჯელის არაპროპორციულობაზე მსჯელობა კონსტიტუციის მე-17 მუხლის მე-2 პუნქტთან მიმართებით, სასჯელი დანაშაულებრივ ქმედებასთან მიმართებით უნდა იყოს უფრო მეტი, ვიდრე უბრალოდ გადამეტებული.“¹⁵

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო ამბობს, რომ დაუშვებელია არათანაზომიერი სასჯელის გამოყენება. სასჯელი ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმესთან და ბრალთან შესაბამისი და სამართლიანი უნდა იყოს. როგორც *კ. კუბლაშვილი* აღნიშნავს, დანაშაულის ჩამდენი პირი არ შეიძლება დანაშაულთან ბრძოლის შიშველ ობიექტად, საშუალებად იქცეს. ყოვლად გაუმართლებელია ადამიანი მიზნის მიღწევის საშუალებას (ინსტრუმენტს)

¹³ *გოცირიძე, ევა*, საქართველოს კონსტიტუციის მე-17 მუხლის კომენტარი, წიგნში – საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი, 2013. გვ. 107, 112.

¹⁴ აღნიშნული მოსაზრება გაიზიარა საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომაც, რომელმაც 2015 წლის 24 ოქტომბრის გადაწყვეტილებაში №1/4/592 „საქართველოს მოქალაქე ბექა წიქარიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“ აღნიშნა, რომ „თავისუფლების აღკვეთის ხანგრძლივი ვადა, უვადო პატიმრობაც კი თავისთავად არ გულისხმობს არაადამიანურ, სასტიკ მოპყრობას და სასჯელს“, მაგრამ „თანამედროვე დემოკრატიულ საზოგადოებაში თავისუფლების აღკვეთის ხანგრძლივობა, რიგ შემთხვევებში, ითვლება არაადამიანურ და დამამცირებელ მოპყრობად“, მაგალითად დანაშაულებრივი ქმედებისთვის დაკისრებული აშკარად არაპროპორციული სასჯელი. იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 24 ოქტომბრის გადაწყვეტილება №1/4/592, ხელმისაწვდომია ვებ-გვერდზე: <http://constcourt.ge/ge/legal-acts/judgments/saqartvelos-moqalae-beqa-wiqarishvili-saqartvelos-parlamentis-win-aagmdeg2.page>.

¹⁵ იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 24 ოქტომბრის გადაწყვეტილება №1/4/592, ხელმისაწვდომია ვებ-გვერდზე: <http://constcourt.ge/ge/legal-acts/judgments/saqartvelos-moqalae-beqa-wiqarishvili-saqartvelos-parlamentis-winaagmdeg2.page>.

წარმოადგენდეს, იგი ყოველთვის მიზანი უნდა იყოს.¹⁶

III. დასკვნა

ზემოთ განხილული მაგალითები ცხადყოფს, თუ როდენ მნიშვნელოვანია სასჯელის ინდივიდუალიზაციისა და პროპორციულობის პრინციპის გათვალისწინება სასჯელის შეფარდებისას და როდენ ოსტატობას მოითხოვს იგი მოსამართლის მხრიდან. ლორდმა *ლეინმა*, ბრიტანელმა მთავარმა მოსამართლემ გააკეთა შემდეგი შინაარსის განცხადება: „სასჯელის შეფარდება მდგომარეობს მთელი რიგი სრულიად შეურიგებელი ფაქტების შერიგების მცდელობაში.“ მანვე აღნიშნა, რომ სასჯელის შეფარდება არის ხელოვნება და არა მეცნიერება.¹⁷ სახელმწიფოს მხრიდან მოქალაქის ძირითად უფლებებში მკაცრი ჩარევა სასჯელის მეშვეობით მოსამართლის მიერ სასჯელის შეფარდებისას უნდა მოხდეს უნდა მოხდეს სამართლიანობის, პროპორციულობისა და თანასწორობის ძირითად პრინციპებთან მიმართებით.¹⁸

თანამედროვე სასჯელის შეფარდების პრაქტიკის განვითარებისთვის მეტად მნიშვნელოვანია საქმეში არსებული ფაქტობრივი გარემოებები სა-

¹⁶ *კუბლაშვილი, კონსტანტინე*, საქართველოს კონსტიტუციის მე-17 მუხლის კომენტარი, წიგნში – საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარები, 2005, გვ. 83, 85.

¹⁷ *Andrew, Ashworth*, in *What is Criminology?* Edited by Mari Bosworth and Carolyn Hoyle, 1984, p. 337, 340.

კვლევა ხელმისაწვდომია ვებ-გვერდზე: <https://books.google.ge/books?id=FivwDxt24goC&pg=PA340&lpg=PA340&dq=oxford+pilotal+studies+lord+lane+1984#v=onepage&q=oxford%20pilotal%20studies%20lord%20lane%201984&f=false>.

¹⁸ *Teixeira, Adriano*, Grundlagen einer tatproportionalen Strafzumessungslehre. Ein Beitrag unter besonderer Berücksichtigung des Problems der Rückfallschärfung, 2014, S. 55. *Neumann, Ulfrid*, in *Festschrift für Günter Ellscheid*, zum 65. Geburtstag, 1999, S. 124; *Neumann, Ulfrid*, Dimensionen der Strafgerechtigkeit, S. 118 ff.; *Zipf, Heinz*, Die Strafmassrevision: eine Strafrechtsdogmatische Untersuchung über den systematischen Aufbau der Strafmessung und ihrer Revisibilität im Erwachsenen und Jugendstrafrecht, S. 52. *Schünemann, Bernd*, Kriminalpolitik: Beiträge zum 1. Deutsch-Skandinavischen Strafrechtskolloquium, 27.-31. Mai 1985 in Freiburg, S. 224; *Hauer, Judith*, Geständnis und Absprache (Strafrechtliche Abhandlungen. Neue Folge), 2007, S. 162.

მართლის ნორმის შემფარდებლის მხრიდან შეფასებული იქნას არა მხოლოდ ცალ-ცალკე, არამედ ერთმანეთთან ორგანულ კავშირში და ყველა ის გარემოება, რაზედაც სსკ მიუთითებს სასჯელის შეფარდებისას – დამნაშავეს პიროვნების, მისი წარსული ცხოვრების, ჩადენილი დანაშაულის სიმძიმის, პასუხისმგებლობის დამამძიმებელი თუ შემამსუბუქებელი და სხვა გარემოებების სახით, იყოს მკაცრად ინდივიდუალიზებული და დასაბუთებული გონიერი დამკვირვებლის თვალში. ვინაიდან, სისხლის სამართალი როგორც *ultima ratio* ერევა მოქალაქის უფლებებში, აუცილებელია მისგან გამომდინარე შედეგში – სასჯელის შეფარდების სახით, დარწმუნდეს საზოგადოება, რომ პირისთვის დანიშნული სასჯელი სრულად შეესაბამება საქმეში არსებულ ფაქტობრივ გარემოებებს, მის პიროვნებას, არის მკაცრად პერსონიფიცირებული და უზრუნველყოფს სასჯელის მიზნების შესრულებას, უპირველეს ყოვლისა, პრევენციისა და მსჯავრდებულის რესოციალიზაციის სახით.